

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 31. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360245872/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Dette Ord havde hidtil ikke havt nogen Kurs; det blev et Løsen for Rousseau og hans Skole, et Løsen som ikke staar i nogen Strid med det andet Feltraab: Natur, siden Dyden netop for Rousseau er en Naturlilstand. Den umiddelbart forudgaaende franske Literatur havde efter det højere Selskabs Mønster gjort sig lystig over Ægteskabet. Rousseau bød da Tidsaanden Spidsen ved at skrive en Bog til dets Forherligelse. Bogens Heltinde giver vel efter for sin Elskers Lidenskab; men hun gifter sig med en Anden, hvem hun forbliver tro, saa at her, som senere i *Werther*, den egenlige Elsker gaar glip af Pigen, idet Heltinden forenes med en Hr. Wolmer, der (som Albert i *Werther*, Eduard i *Forførelsens Dagbog*) er ligesaa ulastelig som uinteressant. Det moralske Element, der hos Rousseau hævdes og prises som «Dyden», er det samme, der senere under den religiøse Reaktions indflydelse hos Chateaubriand optræder som det religiøst bindende Løfte.

Og saa endnu et Træk, det sidste: Løsenet «Natur» maa opfattes aldeles bogstaveligt. For første Gang fremtræder udenfor England den egenlige Naturfølelse i Romanen og afløser Kærligheden i Saloner og Haver. Under Ludvig den 15des Tid og Regentskabet opholdt man sig (i Bøgerne som i Livet) i Boudoirs, i hvilke den lette Samtale og Lelfærdigheden fandt sig lige vel tilpas. I Værelserne ligesom paa Prent i Voltaires *Poésies fugitives* forekom uendeligt mange Amorer og Gratier. I Haverne omfavnede den bukkefodede Pan slanke, hvide Nymfer ved det kunstige Vandspring. Den fortræffelige Maler Watteau og de ringere Malere Boucher og Lancret har opbevaret os Billeder af hin Tids landlige Fester, af disse Haver med skyggefulde Gange og stille Skjul, hvor de pyntelige, fornemme Herrer og Damer, forklædte som Pierrot'er og Colombiner, med deres erotiske Leg, deres Leflen og Hvisken følte sig hjemme som iblandt de rette Kulisser for den fri og frivole Maskespøg. Men kast nu herfra Blikket paa Sceneriet i *La nouvelle Héloïse!*

Rousseaus Statue staar den Dag idag paa en lille Ø, der ligger i Genfersøen, hvor dens Sydspids borer sig ind i Genève. Denne Egn er en af de dejligste i Verden. Gaar man lidt forbi Øen over endnu en Bro, ser man tydeligt Rhonen styrte sig brusende og skumbvid som et Trollhättafald ud i Søen. Nogle Skridt endnu og man ser den hvide Strøm løbe sammen med Arves graalige Snevand. Floderne løber ved Siden af hinanden, be-